

Дубасенюк О.А. Здобутки Житомирської науково-педагогічної школи (до 30-річчя заснування) // Проблеми освіти: збірник наукових праць. ДНУ "Інститут модернізації змісту освіти". К., 2018. Вип. 90. 240 с. – С. 75-81.

УДК 378.125:371.13

О. А. Дубасенюк,
доктор педагогічних наук, професор
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
dubasenyuk@ukr.net
ORCID 0000-0002-9447-4527

Здобутки Житомирської науково-педагогічної школи (до 30-ти річчя заснування)

У статті обґрунтовано роль наукових шкіл у підготовці науково-педагогічних кадрів та у передачі молоді нагромадженого ними "духовного капіталу". Проаналізовано їх особливості, значення керівника-лідера школи. Представлено наукові здобутки 30-ти річної діяльності Житомирської науково-педагогічної школи. Обґрунтовано теоретико-методологічні та методичні засади діяльності наукової школи. Відображено різноманітні концептуальні моделі професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя, що розроблені у межах наукової школи, виявлено їх результативність та перспективність.

Ключові слова: наукова школа, Житомирська науково-педагогічна школа, теоретико-методологічні засади професійно-педагогічної освіти, базові поняття, концептуальні моделі дослідження.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. У сучасних умовах особливої актуальності в Україні набуває активізація творчих сил науковців, які своєю діяльністю розвивають і примножують інтелектуальний і науковий потенціал України. Однією з найважливіших закономірностей розвитку науки є строга наступність ідей, концепцій, методів дослідження, які складають зміст будь-якої науки. Науковці різних поколінь, здійснюючи процес наукового розвитку, ніби передають із рук в руки нагромаджений ними «духовний капітал». У зв'язку з цим постає одвічна проблема вчителів і учнів, старшого і молодого поколінь у науці, засновників нових наукових напрямів та їхніх продовжувачів, тобто проблема наукових шкіл. На думку С.У. Гончаренка, створення наукових шкіл – добра вітчизняна традиція, яка є наслідком особливостей культурно-історичного розвитку України, зокрема це стосується і наукових шкіл з педагогіки і психології. При цьому розглядається таке співтовариство вчених, які зайняті не лише самою "наукою", але й "навчанням науці" – передачею і засвоєнням знань і прийомів діяльності, необхідних ученому наступного покоління. Наукова школа – співтовариство вчених різних статусів, компетенції і спеціалізації, які координують свою дослідницьку діяльність, що зробили внесок у реалізацію і розвиток дослідницької програми і здатних активно представляти і захищати цілі та результати програми [1: 27].

Наукову школу розглядають як оформлену систему наукових поглядів, а також наукове співтовариство, що дотримується цих поглядів. Формування наукової школи відбувається під впливом лідера, ерудиція, коло інтересів і стиль роботи якого мають вирішальне значення для залучення нових співробітників. Відносини всередині такого наукового колективу сприяють обміну інформацією на рівні ідей (а не тільки кінцевих результатів досліджень), що значно підвищує ефективність творчої наукової роботи [2]. Зазвичай, усі ці дослідники спільно виконують певну дослідницьку програму, розроблену і запропоновану керівником школи або очолюваною ним групи вчених (В.К. Криворученко). Наукові школи сприяють підвищенню рівня наукової освіти, причому їх значення зростає у міру розвитку суспільства в умовах ціложиттєвого навчання. Проблема наукової освіти, інтеграції науки й освіти нині постає однією з найважливіших проблем прогресивного розвитку будь-якої країни, що сприяє формуванню креативної інноваційної особистості.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми засвідчив значний доробок у галузі професійно-педагогічної освіти, що розглядається в міждисциплінарному контексті філософського, психолого-педагогічного, соціально-педагогічного знання. Філософські аспекти проблеми професійно-педагогічної підготовки вчителя представлено в працях В. П. Андрущенко, І. Д. Беха, Б. С. Гершунського,

І. А. Зязюна, В. Г. Кременя, П. Ю. Сауха та ін. Психологічний аспект професійної підготовки обґрунтовано в наукових розвідках К. О. Абульханової-Славської, І. Д. Беха, М. Й. Боришевського, А. В. Брушлинського, В. А. Семиченко. Проблеми професіоналізації діяльності вчителя досліджено у наукових працях таких учених як Є. В. Бондаревська, М. М. Боритко, В. М. Гриньова, Н. В. Гузій, І. А. Зязюн, І. А. Колесникова, М. П. Лещенко, А. К. Маркова, Л. М. Мігіна, В. О. Слатьонін, Л. О. Хомич та ін. Окремі проблеми становлення й розвитку особистості в процесі підготовки до професійної діяльності висвітлено в дослідженнях Б. Г. Ананьєва, Г. О. Балла, І. Д. Беха, Н. П. Бітянкової, О. О. Бодальова, Л. С. Виготського, О. М. Леонтєва, В. О. Лефтерова, С. Л. Рубінштейна, Д. Н. Узнадзе та ін. З погляду О. Г. Румянцева, кожне покоління вчених працює, спираючись на досвід усіх попередніх поколінь. Тому кожна наукова концепція, ідея і навіть важливий факт, будучи засвоєними, викликають до життя нові цикли наукових праць, що розвивають, перевіряють або і навіть заперечують раніше висунуті положення і введені у науковий обіг факти.

Проаналізуємо основні здобутки Житомирської науково-педагогічної школи «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів» впродовж 30-ти річної діяльності, які здійснено у системі «школа – учитель – заклади вищої освіти – післядипломна педагогічна освіта», що представлено в численних публікаціях (О. Є. Антонова, О. С. Березюк, С. С. Вітвицька, О. В. Вознюк, О. А. Дубасенюк, Л. В. Зданевич, В. А. Ковальчук, І. І. Коновальчук, Т. І. Шанскова, О. Л. Шквир, Н. В. Якса [3, 4]. Центральною статтю у дослідженнях постає Учитель, який закладає духовно-моральне підґрунтя сучасного суспільства, формує майбутнє людства. Нові соціально-економічні умови українського суспільного життя потребують глибоких перетворень у сфері підготовки педагогічних кадрів. На вчителя покладається відповідальне соціальне завдання розвитку творчої, гуманної, морально вихованої особистості. Учитель має бути взірцем високої моральності, культури, принциповості, широкої ерудиції. Високі вимоги до особистості вчителя об'єктивно виражають психологічну сутність його діяльності як інтегральної і соціально значущої функції у суспільстві. Разом з тим сучасний учитель повинен виступати високосвідомим суб'єктом професійної діяльності, активним діячем науково-технічного і соціального прогресу. Виникає проблема підготовки майбутнього вчителя, здатного працювати у нових євроінтеграційних умовах [5]. Теоретико-методологічні і методичні засади такої підготовки реалізовано у діяльності Житомирської науково-педагогічної школи «Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя».

Мета дослідження – проаналізувати теоретико-методологічні та методичні здобутки Житомирської науково-педагогічної школи у контексті євроінтеграційних змін. До основних методів дослідження віднесено: аналіз, синтез, моделювання, систематизації, класифікація, порівняння та ін.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Науковцями школи зроблено вагомий внесок у розробку теорії та методології професійно-педагогічної освіти. Обґрунтовано теоретичні і методологічні засади розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних та інноваційних змін, зокрема розроблено теорію розвитку особистості педагога у контексті теорії синтезу знань, виявлено відповідності інноваційних шкіл ХХ століття фундаментальним компонентам особистості педагога (О. В. Вознюк) [6: 68-69]. Розроблено теоретико-методологічні засади проблеми виховної діяльності педагогів загальноосвітньої і професійної школи в історико-педагогічному контексті; проаналізовано розвиток системних концепцій діяльності і педагогічних, зокрема; У процесі дослідження виявлено закономірності професійної виховної діяльності, що пов'язані: 1) з психолого-педагогічними передумовами успішності індивідуальної виховної діяльності педагога (відповідності, готовності), 2) з динамікою самостійної виховної діяльності (циклічності, гетерохронності); 3) з її операційною стороною (стимулювання, взаємодії, включення, цілісності і супідрядності, оптимальності і доцільності). (О. А. Дубасенюк). Уперше на міждисциплінарному рівні І. І. Коновальчуком здійснено теоретико-методологічне обґрунтування процесу реалізації інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах; визначено відповідні критерії, показники та способи моніторингу процесу й результатів реалізації інновацій; обґрунтовано систему розвитку інноваційної компетентності педагогів. уточнено тенденції та зміст основних етапів інноваційних процесів у системі середньої освіти України (80-ті роки ХХ ст. – емпірично-теоретичний, 90-ті роки ХХ ст. – теоретико-методологічний, з початку 2000-х рр. – теоретико-технологічний) [7: 141-142]. Узагальнено, систематизовано та розкрито зміст сучасних вітчизняних та зарубіжних моделей обдарованості; розроблено та теоретично обґрунтовано: структуру педагогічної обдарованості майбутнього вчителя та її основні компоненти; критерії та показники ефективності навчання обдарованих студентів у педагогічних університетах; концепцію навчання обдарованих студентів у педагогічних університетах (О. Є. Антонова) [7: 78-81]; на міждисциплінарному рівні здійснено теоретико-методологічне обґрунтування концепції освітньо-виховних систем; розроблено типологію, досліджено й науково обґрунтовано закономірності та педагогічні умови функціонування різних освітньо-виховних

систем загальноосвітніх закладів; (В. А. Ковальчук) [7: 214-215]. Комплексно й системно розглянуто наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального дослідження – педагогічну підготовку магістрів в умовах ступеневої вищої освіти України; з'ясовано головні передумови, які привели наприкінці ХХ – початку ХХІ століття до неперервної освіти, освіти впродовж життя, ступеневої педагогічної освіти (С. С. Вітвицька); проаналізовано концептуальні положення щодо особливостей підготовки майбутніх фахівців до роботи з дезадаптованими дітьми; створенні концепції професійної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів (Л. В. Зданевич) [7: 180-182].

Узагальнено актуальний для розвитку сучасної системи педагогічної підготовки зарубіжний і вітчизняний досвід та здійснено компаративний аналіз ступеневої педагогічної підготовки майбутніх педагогів у Західній Європі, США; виокремлено етапи становлення професійної освіти в Україні (О. Є. Антонова С. С. Вітвицька, О. В. Вознюк, Л. В. Зданевич, О. Л. Шквир та ін.).

Методологічні підходи до професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя відображено в одноосібних та колективних монографіях, в яких розглянуто роль і сутність системного, компетентнісного, акмеологічного, синергетичного, особистісно-орієнтованого, адаптаційного, креативного, середовищного та інших підходів. Розроблено класифікацію цих підходів (О. А. Дубасенюк). Складність, багатомірність педагогічної практики і рівень розвитку теорії і методики професійної освіти дозволяє науковцям звертатися до різноманітних підходів, як до таких, що вже утвердилися, пройшли широку апробацію, так і до сучасних наукових підходів. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів потребує обґрунтування теоретико-методологічних засад, які закладають сучасні наукові підходи. У наукових працях виявлено особливості і можливості базових наукових підходів у досліджуваній сфері, які відображають діалектику загального, особливого й одиничного та логіку професійної підготовки.

I. Загально-методологічні наукові підходи, які визначають стратегічні напрями професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів на основі накопиченого соціального досвіду: ноосферний, цивілізаційний, історико-педагогічний, нарративний, фундаменталізаційний, парадигмальний, системний, синергетичний, інтегративний, амбівалентний.

II. Підходи, які дають можливість всебічно охарактеризувати суб'єктів освіти та особливості їх взаємодію: суб'єктний, особистісно орієнтований, діалоговий, партисипативний, персонологічний, індивідуальний, диференційований, ресурсний.

III. Підходи, які окреслюють як загальне, так і особливе в педагогічній професії, структуру, зміст, форми, методи професійної підготовки: професіографічний, герменевтичний, задачний, контекстний.

IV. Підходи, за допомогою яких можна простежити зміни процесуальних характеристик професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: праксеологічний, діяльнісний, технологічний.

V. Ціннісно-сміслові наукові підходи – визначають ціннісний зміст педагогічної професії: антропологічний, аксіологічний, культурологічний, середовищний, регіональний.

VI. Підходи, які допомагають проаналізувати й об'єктивно оцінити результативні характеристики ППП: акмеологічний, компетентнісний; рефлексивний.

VII. Підходи, які сприяють підвищенню творчої, інноваційної спрямованості професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: проектний, конструктивний, творчий, інноваційний, креативний, евристичний [8: 166-167].

Уточнено категоріально-поняттєвий апарат досліджуваної проблеми. Систематизовано терміносистему основних понять педагогічної інноватики, зокрема, категорію «інновація» розглянуто з позицій розуміння її цілісності як системи, процесу, діяльності й результату; зміст та структуру інноваційної компетентності педагогів як основного ресурсу інноваційного потенціалу навчального закладу (І. І. Коновальчук). Теоретично обґрунтовано терміносистему понять «обдарованість» та «педагогічна обдарованість», які поглиблюють розуміння процесу підготовки майбутнього вчителя як самореалізації творчої особистості і розвитку його педагогічної майстерності; доведено взаємозв'язок понять «здатки», «здібності», «обдарованість», «талановитість», «геніальність» (О. Є. Антонова). Уточнено поняття «освітньо-виховна система», «варіативність освітньо-виховних систем», визначені сутнісні ознаки (В. А. Ковальчук). Проаналізовано сутність понять «професійна підготовка майбутнього вихователя до роботи з дезадаптованими дітьми», «готовність майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми» (Л. В. Зданевич). У науковий обіг введено поняття «система професійно-педагогічної підготовки студентів університетів у контексті єдиного європейського освітнього простору» на основі

виділення родовидових, партитивних та асоціативних зв'язків (Н. Г. Сидорчук). Досліджено поняттєво-категоріальний апарат, пов'язаний з педагогічною підготовкою магістрів: «ступенева педагогічна освіта», «педагогічна підготовка», «зміст педагогічної освіти», «інноваційна діяльність», «педагогічна творчість», «професіограма магістра», «готовність магістрів до педагогічної діяльності», «компетенція», «компетентність», «педагогічна майстерність» і «професіоналізм педагога» (С. С. Вітвицька). Уточнено сутність понять «ступенева підготовка майбутнього вчителя початкових класів до проведення педагогічних досліджень», «готовність майбутнього вчителя до проведення педагогічних досліджень» (О. Л. Шквир); у науковий обіг введено поняття «професійна підготовка фахівців гуманітарного профілю в умовах другої вищої освіти», уточнено поняття «професійна підготовка фахівців», «фахівець гуманітарного профілю», «перепідготовка», «освіта дорослих» (Т. І. Шанскова) та ін. [8: 116-119].

Науковцями школи розроблено **різноваріантні концептуальні моделі**. Створено концептуальну модель професійно-педагогічної освіти та професійної виховної діяльності педагога, зокрема (О. А. Дубасенюк); концепцію інтеграції знань у зміст професійної освіти (О. В. Вознюк); створено концептуально-змістову модель реалізації інновацій, яка відображає послідовність етапів концептуалізації, адаптації, безпосередньої реалізації, активного продуктивного використання й розвитку нововведення та конкретизує зміст інноваційних змін у педагогічній системі (І. І. Коновальчук); побудовано багатофакторну модель педагогічної обдарованості (О. С. Антонова); обґрунтовано структурно-функціональну модель професійної підготовки майбутніх учителів до роботи у різних освітньо-виховних системах загальноосвітніх закладів (В. А. Ковальчук). Розроблено модель підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з дезадаптованими дітьми, яка охоплює: *методологічний* (категорії, підходи, закономірності явища); *теоретичний* (умови, сутність підготовки, зміст); методичний (методики діагностики та формувального експерименту) аспекти (Л. В. Зданевич). Запропоновано концепцію моделювання системи професійно-педагогічної підготовки студентів університетів у контексті європейського освітнього простору; підготовлено авторську модель системи професійно-педагогічної підготовки студентів університету в цілому та зміст її функціональних підсистем (зовнішньої, внутрішньої, структурно-змістової та прикладної), заснованої на європейських принципах модернізації вищої освіти (Н. Г. Сидорчук). Науково обґрунтовано концепцію педагогічної підготовки фахівців найвищого освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр” з урахуванням сучасних суспільно-історичних, соціально-педагогічних змін в Україні і світовому освітньому просторі; виокремлено головні ознаки педагогічної підготовки магістрів як системи (набуття нею завершеного вигляду, виявлення специфічних закономірностей, сформованість у її складі мікросистем, що визначають її структуру: навчально-освітня підготовка, підготовка до інноваційної діяльності, науково-дослідницька робота, система практик; наявність їх постійної взаємодії як системного динамічного утворення); теоретично обґрунтовано особистісно орієнтовану модель підготовки магістрів до педагогічної діяльності (С. С. Вітвицька). Розроблено модель ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення педагогічних досліджень, яка охоплює цільовий (мета, завдання етапів підготовки), концептуальний (методологічні підходи, принципи), ціннісно-мотиваційний (цінності, мотиви), змістовий (зміст освіти), операційно-діяльнісний (форми, методи, прийоми, технології навчання, форми науково-дослідної роботи), результативний (критерії, рівні готовності) блоки (О. Л. Шквир). Створено та експериментально підтверджено авторську андрагогічну модель професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю в умовах другої вищої освіти та взаємообумовлені складові (теоретико-методологічну, методичну, технологічну, результативну) (Т. І. Шанскова) [8: 107-111; 9].

Практикоорієнтовані засади діяльності наукової школи. Науковцями школи на основі вивчення наукових доробок вітчизняних та зарубіжних учених та досвіду підготовки науково-педагогічних кадрів розроблено інноваційні освітні технології за певними напрямками: технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів (формування базових педагогічних знань, індивідуалізація навчання, забезпечення фундаментальної підготовки майбутніх учителів математики, організації самостійної роботи студентів, підготовки магістрів в умовах ступеневої педагогічної освіти, поетапне управління процесом моделювання педагогічних ситуацій; формування моральних цінностей у майбутніх учителів; удосконалено технології експертизи, моніторингу інновацій та проектування процесу їх упровадження, зміст та форми науково-методичного супроводу інноваційної діяльності педагогів); технології роботи із педагогічно обдарованою студентською молоддю; технології соціально-педагогічної підготовки майбутніх учителів; технології модульно-рейтингової системи навчання; технології удосконалення професійно-методичної компетенції майбутніх учителів іноземної мови; технології підготовки майбутніх учителів до художньо-творчої діяльності та ін. [8: 124-126]. Створено

методики обґрунтування результативності системи професійно-педагогічної підготовки студентів університетів; зміст, форми та методи професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців; локальні технології професійно-педагогічної підготовки студентів університетів; розроблено зміст, організаційні форми, методи та технологію професійної підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах варіативності освітньо-виховних систем; удосконалено зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дошкільниками; визначено педагогічні умови ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. Розроблено експериментальну модульно-контекстну технологію на принципах евристичної педагогіки. Підготовлено навчально-методичний комплекс дисциплін циклу професійної та практичної підготовки для студентів, які здобувають другу вищу освіту за гуманітарними спеціальностями; упроваджено в навчальний процес андрагогічну технологію навчання студентів [8: 143-145].

Викладачами було розроблено технологію розробки нового покоління підручників та навчальних посібників з педагогічних дисциплін, зокрема, з педагогіки школи та історії педагогіки, з педагогіки вищої школи, з методики викладання педагогіки, з етнопедогогіки, актуальних проблем професійної освіти та ін. Створено науково-методичний супровід, що включає 9 одноосібних, 24 колективних монографій та розроблено навчально-методичне забезпечення процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Останнє представлено у 27 навчальних підручниках та посібниках, 25 методичних рекомендаціях, навчальних планах і програмах, педагогічних субдисциплін; у створених акметехнологічному та креативно-педагогічному комплексах, які сприяють розвитку творчого потенціалу особистості майбутнього педагога. Розроблені матеріали можуть використовуватися викладачами закладів вищої освіти, педагогічними працівниками, викладачами ОІППО з метою професіоналізації, гуманізації навчально-виховного процесу [8: 145; 9].

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми. Дослідниками Житомирської науково-педагогічної школи здійснено вагомий внесок у теорію та методику професійно-педагогічної освіти: теоретично обґрунтовано методологічні, теоретичні і методичні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів та розроблено відповідні варіативні концептуальні моделі, що ґрунтуються на ідеях демократизму, гуманізації, інтеграції сучасних психолого-педагогічних дисциплін; представлено холистичну характеристику сучасних наукових підходів у педагогічній освіті. Визначено педагогічні умови, що забезпечують ефективність процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів; розкрито сутність професійно-педагогічної діяльності та професійно-педагогічної освіти в умовах ступеневої освіти; проаналізовано ціннісно-смысловий потенціал педагогічної діяльності вчителя; уточнено зміст базових понять дослідження; подальшого розвитку набули підходи щодо розробки педагогічних технологій у визначеному напрямі. Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці ефективних інноваційних дидактичних систем професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів та технології їх упровадження в навчально-виховний процес закладів вищої освіти. До перспектив подальших досліджень можна віднести такі проблеми: теоретико-методологічні та методичні засади формування креативного вчителя в умовах ціложиттєвого навчання; особливості підготовки майбутніх педагогів для роботи з «цифровим поколінням» у контексті глобалізаційних змін; якісна перебудова випереджувальної системи наукової освіти викладачів закладів вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2012. – 692 с.
2. Ведущие научные школы России. Справочник. – М.: Янус-К, 1998. – 624 с.
3. Житомирська науково-педагогічна школа "Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів": здобутки та перспективи : зб. наук. праць / авт. кол. О. А. Дубасенюк, О. Є. Антонова, С. С. Вітвицька та ін. ; за заг. ред. проф. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 432 с.
4. Дубасенюк О. А. Наукова школа "професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів" / О. А. Дубасенюк // Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Житомирська область / Ред. рада вид. : В. Г. Кремень (гол) [та ін.]; Ред-кол. тому : П. Ю. Саух, О. А. Дубасенюк [та ін.]. – Київ : Знання України, 2009. – С. 297-306.

5. Дубасенюк О.А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога / О.А. Дубасенюк : монографія. – Житомир: Житомир. держ. ун-т, 2005. – 368 с.
6. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во Рута, 2016. – 400 с.
7. Акмедосягнення науковців Житомирської науково-педагогічної школи: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 404 с.
8. Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічна освіта: методологія, теорія, практика : монографія / О.А. Дубасенюк. – Т. 1. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. – 400 с.
9. Професійна освіта: андрагогічний підхід: монографія / кол. авторів; за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во О.О. Евенко, 2018. – 452 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Stanovlennya i rozvy`tok naukovo-pedagogichny`x shkil: problemy`, dosvid, perspekty`vy` [Formation and development of scientific and pedagogical schools: problems, experience, perspectives]: zb. nauk. prac` / za red. V. Kremeny`a, T. Levovy`cz`kogo. – Zhy`tomy`r : Vy`d-vo ZhDU imeni Ivana Franka, 2012. – 692 s.
2. Veduschie nauchnyie shkolyi Rossii [Leading scientific schools in Russia]. Spravochnik. – M. : YAnus-K, 1998. – 624 s.
3. Zhy`tomy`rs`ka naukovo-pedagogichna shkola «Profesijno-pedagogichna pidgotovka majbutnix uchy`teliv`» : zdotuky` ta perspekty`vy` [Zhytomyr Scientific and Pedagogical School "Professional and Pedagogical Preparation of Future Teachers": Achievements and Prospects] : zb. nauk. prac` [Zhytomyr Scientific and Pedagogical School "Professional and Teacher Training for Future Teachers": Achievements and Prospects] / avt. kol. O. A. Dubasenyuk, O. Y. Antonova, S.S. Vitvy`cz`ka ta in. ; za zag. red. prof. O. A. Dubasenyuk. – Zhy`tomy`r : Vy`d-vo ZhDU im. I. Franka, 2009. – 432 s.
4. Dubasenyuk O.A. Naukova shkola "profesijno-pedagogichna pidgotovka majbutnix uchy`teliv`" / O.A. Dubasenyuk // Vy`shha pedagogichna osvita i nauka Ukrayiny` : istoriya, s`ogodennya ta perspekty`vy` rozvy`tku. Zhy`tomy`rs`ka oblast` [Scientific school "Professional Teacher Training for Future Teachers" / O.A. Dubasenyuk // Higher pedagogical education and science of Ukraine: history, present and prospects of development. Zhytomyr region] / Red. rada vy`d. : V. G. Kremen` (gol) [ta in.]; Red-kol. tomu : P. Yu. Saux, O. A. Dubasenyuk [ta in.]. – Ky`yiv : Znannya Ukrayiny`, 2009. – S. 297-306.
5. Dubasenyuk O.A. Teoriya i prakty`ka profesijnoyi vy`xovnoyi diyal`nosti pedagoga [Theory and practice of professional educational activity of a teacher] / O.A. Dubasenyuk : monografiya. – Zhy`tomy`r: Zhy`tomy`r. derzh. un-t, 2005. – 368 s.
6. Teoriya i prakty`ka profesijnoyi majsternosti v umovax cilezhy`ttyevogo navchannya [The theory and practice of professional skill in the conditions of whole lifelong learning] : monografiya / za red. O. A. Dubasenyuk. – Zhy`tomy`r : Vy`d-vo Ruta, 2016. – 400 s.
7. Akmedosyagnennya naukovciv Zhy`tomy`rs`koyi naukovo-pedagogichnoyi shkoly` [Acme of the scientists of Zhytomyr scientific and pedagogical school]: monografiya / za red. O. A. Dubasenyuk. – Zhy`tomy`r : Vy`d-vo ZhDU im. I. Franka, 2016. – 404 s.
8. Dubasenyuk O.A. Profesijno-pedagogichna osvita: metodologiya, teoriya, prakty`ka [Professional-pedagogical education: methodology, theory, practice] : monografiya / O.A. Dubasenyuk. – Т. 1. – Zhy`tomy`r: Vy`d-vo ZhDU imeni Ivana Franka, 2015. – 400 s.
9. Profesijna osvita: andragogichny`j pidxid: monografiya [Professional education: andragogical approach] / kol. avtoriv; za red. O. A. Dubasenyuk. – Zhy`tomy`r : Vy`d-vo O. O. Evenok, 2018. – 452 s.

Дубасенюк А.А. Достижения Житомирской научно-педагогической школы (к 30-ти летию создания)

В статье обоснована роль научных школ в подготовке научно-педагогических кадров и в передаче молодежи накопленного ими "духовного капитала". Проанализированы их особенности, значение руководителя-лидера школы. Представлены научные достижения 30-летней деятельности Житомирской научно-педагогической школы. Обоснованы теоретико-методологические и методические основы деятельности научной школы. Отражены различные концептуальные модели профессионально-педагогической подготовки будущего учителя, разработанные в рамках научной школы, выявлены их результативность и перспективность.

Ключевые слова: научная школа, Житомирская научно-педагогическая школа, теоретико-методологические основы профессионально-педагогического образования, базовые понятия, концептуальные модели исследования.

Dubaseniuk O.A. Achievements of the Zhytomyr Scientific-Pedagogical School (until the 30th anniversary of foundation).

The article substantiates the role of scientific schools in the preparation of scientific and pedagogical staff, analyzes their features, the importance of the leader-leader of the school. It is stressed that the new socio-economic conditions of Ukrainian social life require profound transformations in the field of training pedagogical personnel. In this context, the scientific achievements of the 30-year activity of the Zhytomyr Scientific and Pedagogical School "Professional Teacher Training of the Future Teacher" are presented.

The main methods of research include: analysis, synthesis, modeling, systematization, classification, comparison. The important aspects of the theory and methodology of vocational and pedagogical education have been developed. The categorical-conceptual apparatus of the problem under study is specified. Different conceptual models of vocational and pedagogical preparation of the future teacher, realized within the framework of a scientific school, are shown. School scholars based on the study of scientific achievements of domestic and foreign scientists developed innovative educational technologies in certain areas. Teachers have developed a new generation of textbooks and textbooks on pedagogical disciplines. Training and methodical provision of the process of vocational and pedagogical training of future teachers was prepared. This indicates the significant contribution of the school's scholars to the theory and methodology of vocational and pedagogical education. The prospects of further research include the following problems: theoretical and methodological and methodical principles of the formation of a creative teacher in conditions of lifelong learning; qualitative reorganization of the system of scientific education of teachers of institutions of higher education.

Key words: *scientific school, Zhytomyr scientific and pedagogical school, theoretical and methodological principles of vocational and pedagogical education, basic concepts, conceptual models of research.*